

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

DE L'ANOIA AL BAIX CINCA

**4ª Etapa : MONESTIR DE MONTSERRAT - COVES DEL SALNITRE - COLLBATÓ -
HOSTALETES DE PIEROLA - PIERA**

23 de gener 1994

HORARI PREVIST

Sortida de Vilanova i la Geltrú.	7 h
Parador del Bruc. Esmorzar.	8 h
Sortida cap al Monestir.	8.15 h
Monestir de Montserrat. Inici de l'etapa.	9 h
Coll de la Fita. Reagrupament.	9.35 h
	9.45 h
Collbató. Reagrupament.	10.55 h
	11.10 h
Coll de Sant Cristòfol. Reagrupament.	11.55 h
	12.10 h
Hostalets de Pierola. Reagrupament.	13.15 h
	13.30 h
Piera. Final de l'etapa.	14.05 h
Sortida cap a Vilanova.	16.30 h
Vilanova i la Geltrú.	17.30 h

Notes.-

**** Esmorzarem** al parador del Bruc.

**** Trobarem** fonts i bars pel camí.

**** Dinarem** a Piera, en arribar.

**** Si us plau,** sigueu puntuals, respecte els reagrupaments i vigileu que hi sigui tothom.

SECCIÓ DE SENDERS

AE TALAIA

DE L'ANOIA AL BAIX CINCA

4ª Etapa : MONESTIR DE MONTSERRAT - COVES DEL SALNITRE - COLLBATÓ - HOSTALETES DE PIEROLA - PIERA

23 de gener 1994

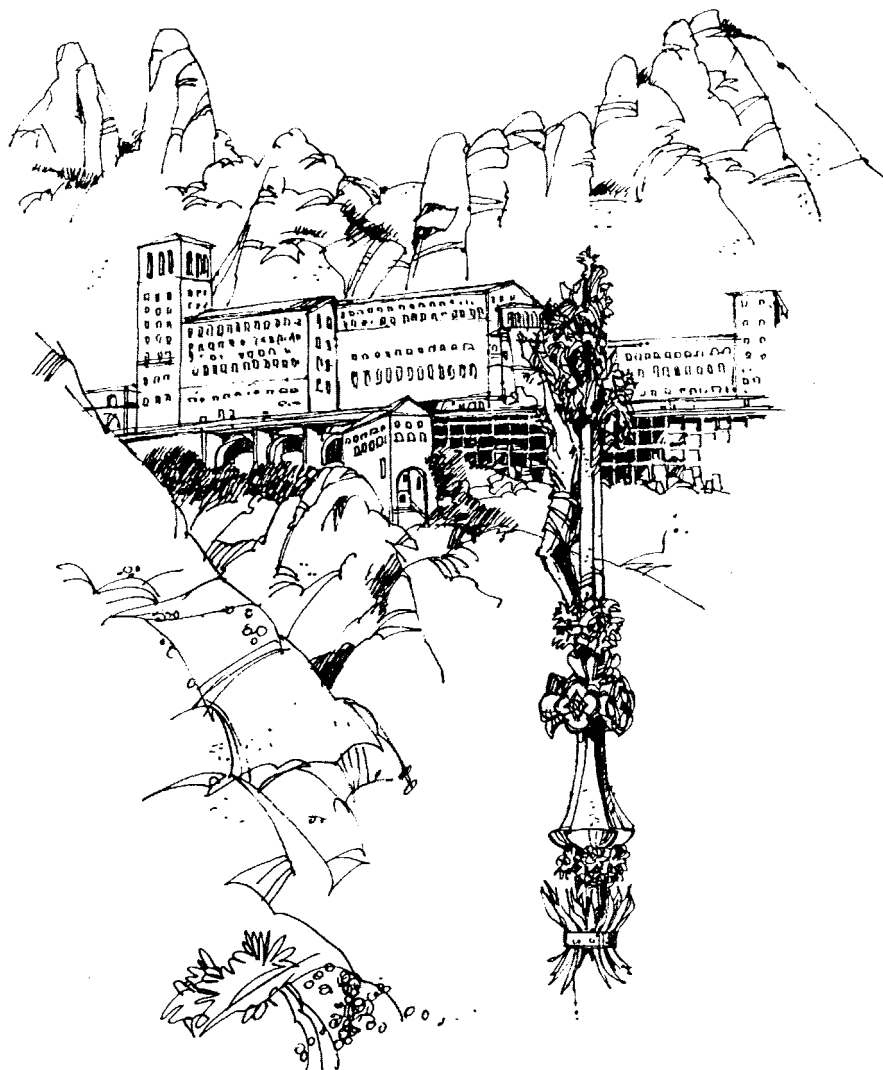
L'etapa d'avui, quarta de la travessada *De l'Anoia al Baix Cinca*, ben bé podria nomenar-se la *gran torrentada*, pel gran nombre de torrents que travessarem. Deixant de banda les canals del massís de Montserrat, en travessarem sis, la qual cosa ens obligarà a pujar i a baixar com si anéssim en unes muntanyes russes. De fet, realment importants només n'hi ha dos: el torrent de les Comes i el de Pierola, però això no vol dir que puguem oblidar-nos dels altres; tots s'han de passar i, de vegades, per corriols fortament erosionats i amb pendents molt pronunciats. Compte amb les relliscades! Una qüestió: per què els *nostres* corriols de baixada estan més erosionats que els de pujada?

Començarem l'etapa al monestir de Montserrat i, d'entrada, seguirem el camí de la Santa Cova per arribar-nos al coll de la Fita. Tot seguit baixarem cap a Collbató per les Coves del Salnitre. De Collbató anirem cap al coll de Sant Cristòfol, travessant el primer torrent, el de les Comes. A continuació travessarem el segon, el de Pierola, per anar a sortir a la carretera d'Esparreguera a Piera. A partir d'ací, per tal d'arribar als Hostalets de Pierola, haurem de travessar quatre torrents, un d'ells doble. Però, una vegada hàgim arribat als Hostalets tot seran flors i violes: un camí, planer primer i baixador després, ens portarà fins a Piera, on finalitzarem l'etapa.

=====

COLLBATÓ

Aquest municipi del Baix Llobregat, d'una extensió de 17.99 km², s'estén pel vessant meridional de la muntanya de Montserrat, des de sota de **Sant Jeroni**, per **les Basses de Sant Antoni**, el **Pla dels Escurçons** i el **dels Ocells**, just per sota la línia de carena, seguint el curs del **torrent de Santa Maria** fins que aquest desguassa al Llobregat. El santuari de Montserrat pertany ja al terme veí de Monistrol de Montserrat, del Bages. El termenal de llevant del municipi amb Esparreguera coincideix amb el curs del Llobregat fins a Ca N'Astruc, al **congost del Cairat**; segueix després pel **torrent de la Salut**, per la **font de les Canyes** i el **coll de Rubió**, entre la **roca del Corb** i la **serra de Rubió**. A migdia, el terme fa com un tascó que inclou **les Rovires**, la **serra de Fosalba**, i el mas de **Can Perellong**. Segueix després per la carena d'aquesta serra fins prop de **Sant Cristòfol de Pierola**, del municipi proper; aleshores, el termenal amb el Bruc va cap a tramuntana, tot passant per la masia de **la Vinyanova**.

Tota la meitat septentrional del municipi és ocupada pels vessants i els contraforts meridionals de la muntanya de Montserrat, dels quals es destaquen, al sector proper a la carena, l'**Albarda Castellana** (1167 m), sobre el coll del mateix nom, la **serra de Bellavista** i el **roc de Trencabarrals** (1009 m), sota del qual hi ha el **pas de Trencabarrals**, per on passa el Camí Nou de Sant Jeroni; es destaca especialment la regió que s'anomena de **Santa Magdalena** o de **Tebes**, on hi ha les ermites montserratines de **Santa Magdalena** i de **Sant Joan**, i les ruïnes de les ermites de **Sant Jaume** i de **Santa Caterina**. La toponímia de tota aquesta zona és, en part, d'origen monàstic; a més a més de l'elevació major que és la **Gorra Frígia** (1141 m), hi trobem la **Processó dels Monjos**, la **miranda de Santa Magdalena**, la **roca de Sant Jaume**, la **Campana** i el **Sentinella** (999 m). A migdia del **bassal dels Corbs** i de la **miranda de Sant Joan** trobem, al **serrat del Penitent**, la **cova del Penitent** i les ruïnes d'una altra ermita, la de **Sant Pere**. Més a migdia encara, el **serrat de la Guàrdia**, el de les **Garrigoses** i el dels **Monjos**, per sota dels quals passa la carretera local que des del poble de Collbató contorneja la muntanya pel sud-est i entronca amb la comarcal de Manresa prop de l'estació inferior de l'Aeri, just al límit del municipi.

Collbató és un dels indrets per on es puja a Montserrat. En Cels Gomis descriu els dos camins que hi porten: el **Camí Vell** i el **Camí Nou**. El **Camí Vell** va pel **Casalot**, el **Llençol**, la **roca dels Polls**, les **voltes de Sant Antoni**, el **torrent de la Font Seca** o de **Sant Joan**, les

Bateries, el **torrent Fondo**, la **Creu dels Escolans** i l'ermita de **Sant Miquel**. El *Camí Nou*, de la primeria de segle, va per les **Coves del Salnitre**, la **Fageda**, la **font de la Guineu** i el **clot de Bellasona**, on es bifurca en dues branques, la de la dreta porta a la **cova de la Mare de Déu**, o **Santa Cova**, i al monestir, mentre que la de l'esquerra porta a les ermites de la regió de Tebes, i, un tros abans del **pla de les Taràntules** o **de les Bruixes**, troba l'antic camí de Sant Miquel.

L'economia del municipi ha estat basada tradicionalment en l'agricultura; actualment els conreus més importants són els ametllers i les oliveres. Els darrers anys ha pres increment la indústria de la construcció i la de l'hostaleria, relacionades amb un parell d'urbanitzacions: la de **Can Dalmases**, a vegades anomenada urbanització **Bertran**, pel cognom del propietari, i la del **Bosc del Missèr**, sovint esmentada com a urbanització **Oller**, també pel nom del propietari.

El fogatjament de vers 1365-70 registra que al castell de Collbató hi havia 42 focs. Posteriorment, les epidèmies de pesta del segle XIV i les guerres, delmaren la població notablement, de manera que el 1718 només hi havia 97 habitants. Durant el segle XVIII s'inicià la recuperació que prosseguiria al segle següent. Així, a l'any 1787 ja hi havia 212 h que passaren a 859 h l'any 1860. Al tombant d'aquest segle es produí una minva demogràfica considerable. El 1900 hi havia només 665 h, que disminuïren fins a 509 h el 1930. El descens prosseguí encara fins el 1960, any que assenyala el mínim demogràfic de l'edat contemporània, amb 376 h. Seguidament la població es començà a recuperar amb 451 h el 1970 i 596 h el 1981.

El nom de **Collbató** prové de *Colle Betonis*, és a dir, del nom geogràfic de *coll* més un antropònim germànic. És probable que aquest nom hagués passat a la toponímia durant el repoblament subsegüent a la conquesta carolingia.

El lloc de Collbató pertanyia des d'abans del 1065 als vescomtes de Barcelona, que posseïen també el castell de la Guàrdia de Montserrat. Probablement des de molt aviat el lloc fou fortificat, per causa de la seva situació: el **castell de Collbató** és al vessant de migdia de la muntanya de Montserrat, en un indret estratègicament situat sobre l'estrada pública (documentada el 991) que duia cap a les valls altes de l'Anoia i el Gaià, en terres de la Marca. El 1113, el vescomte Guislabert II cedí el castell de Collbató i el seu terme a la seva filla Ermessenda; en endavant el castell fou posseït pels descendents d'Ermesenda que prengueren el cognom de Montserrat; posteriorment, a la fi del segle XIII, la senyoria passà als Durfort. El darrer personatge d'aquest llinatge que va posseir el castell fou Guillem de Durfort; pel seu testament, del 1376, el castell i el lloc de Collbató, passaren a la senyoria del monestir de Montserrat, el qual, el 1380, adquirí dels comtes-reis tota la jurisdicció de Collbató.

El poble de Collbató és al peu de Montserrat (390 m), emplaçat en un coll de la **serra de les Obagues**, al llarg del carrer d'Amadeu Vives on hi ha l'església. Té un gran interès com a conjunt harmònic d'arquitectura tradicional; al nucli antic hi ha algun edifici de caràcter medieval. Hi ha també el magnífic casal de **Can Rogent** (conegut anteriorment com a **Can Torralbes**), casa pairal de la família d'artistes i intel·lectuals dels Rogent. És un bell edifici del segle XVIII, amb façana decorada amb esgrafiats. Conserva l'arxiu familiar, una notable col·lecció de pintura i té un magnífic jardí. Un membre d'aquesta família, Francesc Rogent i Pedrosa (Barcelona 1861-1898) restaurà el Cau Ferrat de Sitges. L'església parroquial dedicada a **Sant Corneli** és un edifici del segle XVIII, de façana ondulada, una àmplia nau i capelles laterals. El campanar és adossat a la façana lateral.

A llevant de la població, a la serra de les Obagues i damunt d'un dels contraforts de la roca del Corb, s'aixequen les restes del **castell de Collbató**, avui reduïdes a un fragment de la

torre mestra, de planta circular i construïda amb aparell ben escairat, disposat en filades, que podria ser del segle XI o de la primeria del XII. Explica Víctor Balaguer que el poble anomenava aquestes restes la Torre del Moro. En temps de Carreras i Candi es conservaven, a més, diverses altres restes per les quals considera que devia ser el castell més important de tots els de Montserrat.

El santuari de **Santa Maria de la Salut** és emplaçat al capdamunt del poble, sota la **Codolosa** i els **Graus**, al costat del camí que per la Santa Cova porta a Montserrat. Prop seu hi ha la **font de la Salut**, d'aigües sulfuroses.

El raval de la **Font del Còdol** és a migdia de la carretera de Barcelona a Lleida, prop del torrent de Can Dalmases. És una agrupació de diversos masos, als quals s'han afegit els darrers anys d'altres cases; el 1970 hi vivien unes 160 persones.

Entre els masos d'interès del terme es destaca l'antiga granja de la **Vinyanova**, en part ja dins el terme municipal del Bruc (Anoia), el nucli inicial de la qual s'anomenava **Mas Bernarda** i fou adquirit per Montserrat el 1566. Hi ha una gran casa i una capella on els monjos anaven periòdicament a descansar-hi. Avui el mas és en ruïna.

A tramuntana del castell de Collbató, al peu del massís, hi ha la **cova de Collbató o del Salnitre**, formada per una sèrie de concavitats, naus, passadissos i galeries d'un recorregut total de 530 m, de gran bellesa geològica i importància topogràfica (en aquest aspecte és la segona de Catalunya). Coneguda des del segle XVI, fou visitada a la fi del XVIII per viatgers famosos: Francisco de Zamora i Alexandre Laborde, i fou explorada sistemàticament a mitjan segle XIX per Víctor Balaguer i Pau Bertran. Aquests i d'altres excursionistes del segle passat donaren nom a les seves diferents estances, entre les qual podem esmentar **la Catedral, el Temple Gòtic, el pas de les Barricades, la sala de les Columnes, i el pou del Diable**. El 1930 hi fou inaugurat un sistema d'il·luminació de l'enginyer Carles Buigues. La tradició diu que s'hi refugiava el guerriller Mansuet en temps de la guerra del francès.

Prop, hi ha la **Cova Gran** i la **Cova Freda**, aquesta de 150 m de recorregut, que han proporcionat material ceràmic del neolític antic decorat amb incisions de la petxina *Cardium edule*, per la qual cosa aquesta ceràmica s'anomena *cardial* o, també, *montserratina*, ja que fou el primer lloc on es trobà.

Al poble hi ha l'obrador de ceràmica artística de N'Enric Serra i Abella (fill del ceramista Antoni Serra i Fiter) i el taller de construcció d'orgues, de prestigi internacional, de Gabriel Blancafort, que antigament era de Joan Rogent i Massó.

Dels fills il·lustres de la població és destaca el compositor Amadeu Vives i Roig que va néixer l'any 1871. El seu germà Camil li ensenyà les primeres nocions de solfeig i estudià harmonia i composició a Barcelona amb Josep Ribera. Exercí de mestre de capella al Col·legi de Nostra Senyora de Loreto de Barcelona i fou un dels fundadors de l'Orfeó Català (1891), al qual dedicà les seves obres corals. Es destacà especialment en el gènere teatral, gràcies al seu talent dramàtic i a la seva força lírica. El 1895 estrenà al Teatre Novetats de Barcelona "*Arthús*", òpera en tres actes, damunt text de S.Trullol i "*Euda d'Uriach*" (1900), basada en una obra d'Angel Guimerà. Es traslladà a Madrid, on triomfà com a autor de múltiples sarsueles com "*Bohemios*", "*Maruxa*" i "*Doña Francisquita*" entre d'altres. Entre les seves obres corals es destaquen la cèlebre "*L'Emigrant*" (1890), i "*Follies i Paisatges*" (1928), suite en cinc actes. Morí a Madrid el 1932.

=====

SANT CORNELI

Conta la tradició que els estudiants de Barcelona posaven una imatge de Sant Corneli en una fornícula del carrer dels Capellans. Hom creia que a tots els casats enganyats per la muller que passaven pel seu davant, la imatge els avisava. Per prevenir-los, els feia sentir una forta picor al front, com a preludi de la banya que els volia néixer en aquell indret. La picor era tan intensa, que, per més que es resistissin s'havien de fregar. La veu popular deia que el casat que passava per davant de la imatge de Sant Corneli durant set anys seguits sense que el sant li hagués anunciat l'adulteri de la seva esposa, restava immunitzat del fet que la muller li faltés. Molts serien els casats que per cap diner del món no haurien passat avui per davant de la capella del sant.

Els tractants de bous i en bestiar de banya grossa i els que intervenien en llet tenien per patró sant Corneli perquè, segons la llegenda, fou el qui va descobrir la manera de fer formatges i la mantega i el qui va emprar la llet de les vaques per a aliment de l'home, puix que abans de fer-ne conèixer la seva aplicació, la gent no gosava beure'n per fàstic.

GOIGS A LLAOR

DE SANT CORNELI

PAPA I MARTIR

Patró de la Parròquia de Collbató.

La seva festa el 16 de setembre.

Puig que fóreu, Sant Patró
full vivent de l'Evangeli:

**Protegiu-nos, Sant Corneli,
per Jesús Nostre Senyor.**

Pel baptisme, hereu del cel,
- ciutadà de la gran Roma -
vostra vida
de virtut amb llum d'estel
sigueu-me ara el sembrador
perquè en nostres cors n'arrel·li:

Elegit per timoner
de la fràgil nau de Pere,
per estendre la bandera
de la fe, res no us deté.
Amb la creu a l'horitzó
vencereu a qui es rebel·li.

Gal, emperador romà,
entre enganyis i tellonia
vol la vostra apostasia
per millor poguer lluitar.
El martiri no us fa por
mentre al cor la sang no es geli:

Negativa contundent
li donàreu per resposta,
sense admetre ni una almosa
d'afalac, en cap moment
Ja no hi ha per Vós perdó;
ai d'aquell que en contra apel·li:

Amb turments, cada un més greu,
el Tirà foll de deliri,
us allarga aquell martiri
sens comptar que us sosté Déu.
Us doneu en oblació
pel triomf de l'Evangeli:

Al recer del Montserrat,
- nostra gran muntanya santa -
presenteu-nos la complanta
davant Déu, Sant advocat.
Feu-ne d'ella una Cançó,
que la Verge no en receli:

De pecat el pitjor mal,
que engrillona amb ses cadenes,
de malures i de penes
defenseu el termenal
vostre nom a Collbató
tots els malastrucs congeli:

Quan el vent de la tardor
d'aquest món ens desarrelli,
**Protegiu-nos, Sant Corneli,
per Jesús Nostre Senyor.**

V. *Preguen per nosaltres, Sant Corneli.*

R. *Perquè siguem fets dignes de les promeses de Jesucrist.*

ORACIÓ: Pastor eternal, esguardeu propici el vostre ramat; protegiu-lo i guardeu-lo sempre per consideració al beneurat Papa Corneli, màrtir vostre, al qual concedireu de ser pastor de tota l'Església. Per N. S. Jesucrist...

Entrada *acostament* *rit* *RESPOSTA a temps*

Puix que fóreu, Sant Patró, full vivent de l'evan - ge - li. Pro-te-

giu-nos Sant Corne-li, per Je - sús Nostre Sen-yor.

Estrofa

Pel bap - tis-me hereu del cel - ciu-ta - dà de la gran Ro - ma - vo - stre

vi - daus d'ir - ro - r - ma de vir - tut amb llum d'es - tel. Si - queu -

ua - ra el Sembrador per que en nostres cors hia - re - li: *Resposta*

Sant Corneli és invocat contra el mal d'orella. És costum que els malalts vagin a cercar oli de la llàntia que crema davant de la seva imatge i se n'untin les orelles. Els goigs que canten la vida del sant, venerat a Collbató, fan referència al costum:

De mal d'orella curau
al qui està perjudicat;
de vostra llàntia ajudat
l'oli, salut li donau.

PIEROLA

Aquest municipi de l'Anoia, de 33.33 km², és troba al sector sud-oriental de la comarca, ja en contacte amb el Baix Llobregat. Els vessants de les **serres de Roques Blanques**, que culminen al **turó de la Fembra Morta** (766 m) i el **del Ginebre** (507 m), al sector septentrional del terme, són drenats per les **rieres de Pierola i de Claret**, que aboquen les aigües al Llobregat a través de la **riera de Magarola**. Comprèn el *poble* de Pierola, que dona nom al municipi, el dels Hostalets de Pierola, capital administrativa, veïnats com Can Pasqual, les Casesnoves, Can Mata Vell i Can Marcet, i urbanitzacions com Can Gras, Can Fosalba, Can Rovira de l'Estela i la Serra Alta.

Limita amb Collbató i Esparreguera, ja al Baix Llobregat, a llevant; amb el Bruc al nord, amb Piera a ponent i amb Masquefa al sud. El terme és muntanyós en un 40% i és ocupat pels boscs de pins i d'alzines i el matollar (2340 ha). El conreu predominant és la vinya (650 ha) i els cereals (230 ha), però generalment associats amb l'ametller i l'olivera. Les rajoleries han estat sempre actives, amb alternàncies de prosperitat i decadència. Els fogatjaments del segle XIV li assignen de 35 a 40 focs, però en els dos segles següents baixen a 30 famílies. Els censos del segle XVIII donen 200 h i durant el segle XIX es fa un salt notable: dels 468 h del 1830 es passa als 997 del 1887. La incidència negativa de la fil·loxera féu perdre més de cent habitants el darrer decenni del segle. En entrar al segle XX comença un nou ascens que culminà el 1930 amb 1115 h. La regressió demogràfica s'inicià entre els anys 1940 i 1950 i encara persisteix; el cens de l'any 1970 registrava 891 h i el de 1981, 841 h.

No es troben restes del **castell de Pierola**, si bé és esmentat des de l'any 963, quan es distingia entre Piera la Major i Piera la Menor com *Apiera* i *Apierola*. A la fi del segle XVII, el topònim experimentà l'afèresi de la *a* inicial. La fortalesa pierolenc pertangué a la casa vescomtal barcelonina durant els segles X-XII. El 1286, el rei Alfons II la donà a Asbert de Mediona, el qual va inaugurar la jurisdicció baronial (**baronia de Pierola**). Posteriorment el castell passà per herència a Guillem Durfort i els seus descendents fins que arribà en poder de Ramon de Calders i de Ferran, el qual fou elegit oïdor militar de la Generalitat (1622), regent de la tresoreria reial (1629-38) i finalment governador del Principat des del 1639 fins que va haver d'abandonar el país després del Corpus de Sang (1640). El 1698, la baronia de Pierola fou comprada per Pau Ignasi de Dalmases i Ros (1670-1718), famós diplomàtic i erudit, fundador de l'Acadèmia Desconfiada, antecessora de la de Bones Lletres.

El *poble* de **Pierola** es troba a la part central del terme, vora la riera del seu nom, format per un petit grup de cases, en part esparses al voltant de l'antiga església parroquial de **Sant Pere de Pierola**, esmentada el 1098, d'ascendència romànica, i de la casa senyorial dels marquesos de Vilallonga. El poble, el 1910, només tenia 16 cases enfront de les 117 dels Hostalets, i el 1980 comptava amb 31 habitatges mentre que els Hostalets arribà als 294. L'antiga església parroquial ara és sufragània de la dels Hostalets.

El poble dels **Hostalets de Pierola** (362 m) es troba a l'extrem de ponent del terme, prop de Piera; ara és el centre administratiu, amb la casa del comú, i la parroquialitat des del 1868. L'actual església de **Sant Pere dels Hostalets** ocupà el lloc de l'antiga capella de **la Mare de Déu del Roser**, edificada el 1852; a la fi del segle XIX el temple fou engrandit i es reformà entre els anys 1931 i 1952. El nom d'Hostalets surt documentat des del segle XVI. La seva situació en un terreny més planer i més ben comunicat amb el camí ral afavorí, a partir d'aquesta època, la formació d'un nucli, entorn d'uns antics hostals, que ha experimentat al llarg dels temps un notable creixement (294 habitatges el 1980) enfront de l'estancament dels altres veïnats escampats pel terme.

Dins del terme, al turó del mateix nom, a la ratlla amb el municipi de Collbató, s'hi troben les restes de la capella de **Sant Cristòfol**, romànica, que ja existia el 1033, amb el nom de **Sant Cristòfol de Canyelles**. El 1374, en desaparèixer la primera, fou reedificada en una peça de terra donada pel senyor Asbert Durfort. Molt a prop de les restes de l'ermita, al costat del camí, pot veure's el forat corresponent a una font de les anomenades de "cocó", protegida amb volta de pedra i fang.

Es conserven els veïnats de **Can Pasqual**, prop del barri del Bruc de Baix; **les Casesnoves**, a l'esquerra de la riera de Pierola, i, a la seva dreta, **Can Mata Vell**. **Can Marcet** es troba a l'esquerra de la riera de Claret, prop de la confluència amb la de Masquefa. Des del 1965 s'han anat desenvolupant noves urbanitzacions pels voltants de **Can Gras** i de **Can Fosalba** i des del 1973, també s'ha edificat per **Can Rovira de l'Estela** i a **la Serra Alta**. Resten unes 40 masies disseminades.

PIERA

El terme municipal de Piera, de 57.30 km², és el més extens de la comarca de l'Anoia. Es troba al seu sector sud-oriental, al límit amb l'Alt Penedès, estès en una bona part a l'esquerra de l'**Anoia**, que forma, a la sortida del congost de Capellades, la frontera sud-occidental des de prop del Badorc fins a Sant Jaume Sesoliveres. El sector septentrional del terme és accidentat pels vessants de la Serralada Pre-litoral, amb el **pic de la Fembra Morta** (766 m), al límit amb el Bruc, i el **puig del Coll del Bosc** (617 m). És drenat per diverses **riures** afluent de l'Anoia, com les de **Ca N'Aguilera**, **Seca**, de la **Guinovarda** i pels **torrents del Gallmullat**, de la **Ferrana**, de **Can Sagristà**, de **Ca N'Orpí**, de **Can Roc**, de la **Guineu** i del **Trull**. Comprèn la vila de Piera, els tradicionals barris o veïnats de Ca N'Aguilera, el Badorc, Sant Jaume Sesoliveres, la Fortesa, Can Bou, Can Cairot, Can Canals i Can Creixell i nombroses urbanitzacions residencials que han estat projectades modernament.

Limita amb els termes anoiencs del Bruc i Castellolí, al nord, la Pobla de Claramunt, Vallbona d'Anoia i Cabrera d'Anoia, a l'oest, i Pierola i Masquefa, a l'est, i els penedesencs de Terrasola i Lavit, Sant Sadurní d'Anoia i Sant Llorenç d'Hortons, al sud. Piera té estació del ferrocarril d'Igualada a Barcelona. Les zones forestals resten limitades a un 4% de la superfície del sòl. Els pinars de pins pinyers i blancs ocupen 739 ha i els alzinars, les rouredes, el matollar i els erms s'estenen per 1606 ha. El conreu de la vinya és el més important de la comarca (1505 ha), seguit pels cereals (864 ha) i els ametllers i avellaners (139 ha). Els regadius abunden pels voltants de la Fortesa i del Badorc.

Al llarg de la història hi ha diferents referències a la instal·lació de molins a les ribes de l'Anoia. El 1141, Ramon Berenguer IV, donà llicència per a construir un molí a les ribes pierenques de l'Anoia. El 1196, en el testament d'Elisenda, muller de Pere de Sentmenat, es fa donació d'un molí sota el castell de la Fortesa, a l'orde de l'Hospital. El 1266, Jaume I, durant una visita a Piera, va ordenar a Guillem de Capellades que els cent sous que li pagava per fer anar un molí fossin pagats a Guillem Sescorts, per al manteniment del palau reial pierenc. Durant el segle XVIII, a **Ca l'Esquerrà** del Badorc funcionava un molí, primer bataner i, després, paperer.

Els recursos minerals de les terres argiloses també s'han utilitzat des d'antic; en el capbreu de 1553 s'esmenta el forn de la teula, el forn dels càntirs i el forn de les olles. Posteriorment s'han industrialitzat a les bòbiles mecàniques mantenint-se també els menestrals terrissaires, com els Flo i els Mata-Grífol. Aquests últims han incorporat als plats i olles de la terrissa catalana tradicional, noves formes i procediments més moderns, com la ceràmica i el gres, i han tingut cura de formar una singular col·lecció de peces de ceràmica popular, especialment catalana, així com d'altres objectes que conserven curosament catalogats en un petit museu familiar.

El fogatjament més antic de 1365-70, atribueix a Piera 182 focs; a la Fortesa, 7; a Freixe, 18; a les Quadres, 9; i a Sant Jaume Sesoliveres, 14. Els recomptes posteriors donen 109 llars el 1497, 107 el 1515 i 124 el 1553. En el segle XVIII hi ha un salt notable, amb 709 h el 1719 i 1924 h el 1787. Aquest ascens continuà al segle XIX: dels 2191 h del 1830 es passà als 3300 h del 1860 fins arribar als 3342 h del 1887. Els efectes negatius de l'anorreament de les vinyes per la fil·loxera quedà reflectit en els 2449 h de 1897, amb una pèrdua de 893 habitants. Ben aviat, però s'inicià una recuperació, que ja no s'aturaria, llevat del parèntesi de la guerra civil. El 1981 donà un cens de 4726 h.

El **castell de Piera**, el *castrum Apiaria*, és documentat des del 995, i ocupà el lloc d'un antic poblat ibèric. Alguns historiadors li suposen un origen romà, fet no provat documentalment. El nom deriva del llatí *Apiaria*: abellars. Des del 963 al 1010 pertangué al monestir de Sant Cugat del Vallès i posteriorment passà al vescomtat de Barcelona. El rei Jaume I va fer repetides visites i estades al castell de Piera; la més llarga fou la d'agost-desembre de 1268. L'any 1264, el Conqueridor lliurà un privilegi a favor dels seus vassalls de Piera per a poder resoldre a la vila mateix les causes i plets que els afectessin. Tot i que el castell de Piera no sortí mai de les mans de la monarquia, Alfons IV, el Magnànim, el 1431, va vendre la **baronia de Piera**, al monestir de Pedralbes, amb la jurisdicció alta i baixa, civil i criminal i el mer i mixt imperi. La primera abadessa i baronessa de Piera fou Elisenda de Montcada, fundadora de la comunitat de les monges clarisses, que morí el 1447. La senyoria del monestir de Pedralbes, el 1756, va obligar que Piera només pogués emprar al seu escut i als seus segells la divisa del monestir, mentre que els consellers pierencs defensaven l'heràldica monàrquica de les barres de Catalunya i Aragó i l'albarda amb el soldat que la portava, cosa que no els fou permesa per l'autoritat monacal. Amb l'abolició de les senyories i per un acord municipal del 1822, la vila recuperà la sigil·liografia més antiga. L'any 1759, una sentència judicial dictaminà que s'havia d'alleugerir la tributació tradicional i acordà que el monestir de Pedralbes hauria de rebre cada any per Nadal, 33 lliures en moneda barcelonesa, una dotzena de capons, 12 gallines, 12 perdis i 4 gerres de mel de 15 lliures cadascuna; hi ho havia de lliurar personalment un conseller de Piera.

En arribar l'hora de la desamortització, el 1832, el castell de Piera es convertí en propietat de Ramon de Viala i Ayguavives, baró d'Almenar, el qual l'any 1916 deixà enllestida una restauració magnífica. Actualment és propietat del senyor Just Oliveres i Llopart.

La vila de **Piera** (273 m) està situada a l'esquerra de la riera de Ca N'Aguilera, uns tres quilòmetres abans de la seva confluència, per l'esquerra amb l'Anoia. El nucli urbà inicial es formà al vessant del castell i al voltant de la **Ferreria**, una farga d'armes de guerra i d'eines de treball, documentada el 1031, que es mantingué durant segles. El segon nucli, desenvolupat els segles XII i XIV, era el **Raval Jussà**, entre el carrer del Sol i la riera de la Guinovarda. En resta el testimoni de la **Casa de la Volta**. En els segles XV-XVII foren eixamplades les muralles, que abraçaven el tercer nucli, el **Raval Sobirà**, amb la plaça de les Voltes, el Mercadal, el carrer de les Rodes i el carreró o eixida de l'Abadessa i la **Casa dels Delmes**. L'antic **portal de Golard** o **Portal Jussà**, el 1559, es convertí en el **portal de Romanyà**, subsistent al segle XX, amb el gravat de l'escut de Pedralbes. El 1759 fou enderrocat el **Portal Sobirà** o **portal d'en Selva**, al cap de la vila, davant la plaça de la Creu, erigida el 1606.

Extramurs i durant els segles XVIII i XIX es produí una altra expansió urbana, allargassada amb l'eix del camí ral, formant un carrer de més de 2 km entre l'estació del ferrocarril i l'església parroquial, amb edificis notables, com la **Casa Sastre**, de façana decorada amb esgrafiats de Ferran Serra. L'espai del mercat actual, abans, l'havia ocupat el desaparegut hospital i l'extingit convent de l'orde dels **trinitaris**, establerts a Piera des del 1209 per sant Joan de Mata. L'església parroquial de **Santa Maria de Piera**, esmentada ja el 1062, dotada el 1184 i consagrada de nou el 1260 per Arnau de Gurb, bisbe de Barcelona, forma actualment un conjunt heterogeni que, sobre vestigis de les èpoques romànica i gòtica, presenta elements molt posteriors, com el campanar de base quadrada i pis vuitavat del segle XVIII i la capçalera, amb una gran cúpula, presbiteri i absis neoromànics. La vila de Piera va conservar la típica fesomia urbana de poble-camí fins a les dècades 1960-80, quan les noves edificacions i carrers han donat al nucli urbà la forma general d'un triangle.

El **Sant Crist de Piera** és, per tradició, miracler de la pluja i es conta que fou trobat per

indicació de Maria Lleopard, una vídua de Santa Creu de Creixà, la qual va rebre un pelegrí que li va recomanar de fer treure el Sant Crist al carrer i d'invocar-lo per obtenir el benefici de la pluja i així acabar amb la misèria que portava la secada. Des del 28 d'abril de 1684, per vot del poble, es fa una processó. El 1936 la imatge fou cremada a la plaça de les Monges i només se'n salvà una mà. El 1941, els devots pagaren una nova imatge.

BIBLIOGRAFIA

- ## Gran Geografia Comarcal de Catalunya.
Volum 5. El Penedès i l'Anoia.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1982).
- ## Gran Geografia Comarcal de Catalunya.
Volum 8. El Barcelonès i el Baix Llobregat.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1983).
- ## Gran Enciclopèdia Catalana.
Fundació Enciclopèdia Catalana. Barcelona. (1ª Edició, 1969).
- ## Això és Catalunya. Guia del Patrimoni Arquitectònic.
Departament de Cultura de la Generalitat.
Editorial Plaza i Janés. Barcelona. (1ª Edició, 1988).
- ## XIV Marxa d'Orientació per Descripció. *Pierola, Sant Cristòfol i Can Termes (22/3/87)*.
Joan Virella.
Agrupació Excursionista Talaia.
- ## Costumari Català. El Curs de l'Any.
Joan Amades.
Salvat Editors. Edicions 62. Barcelona. (1982).
- ## "El Mansuet" de les Coves del Salnitre. Segons narració d'En Víctor Balaguer.
Montserrat Ubach i Tarrés.
Revista Muntanya nº 749, any 1987, pag 296-299.
Centre Excursionista de Catalunya.
- ## Topoguia del GR-7-2. Fascicle : Monestir de Montserrat - Montagut.
Comitè Català de Senders de Gran Recorregut. (2ª Edició, 1984).
- ## Caminant a Montserrat I. El massís.
Ramon Ribera-Mariné.
Cavall Bernat 22.
Publicacions de l'Abadia de Montserrat. (1ª Edició, 1992).
- ## Montserrat.
Guia cartogràfica. Mapa Escala 1:10000
Editorial Alpina. Granollers (1989)
- ## Capellades. 391-IV (35-15)
Mapa Topogràfic Nacional de España. Escala 1:25000
Dirección General del Instituto Geográfico Nacional.
- ## Dibuixos d'En Bernat Salvador.

«EL MANSUET» DE LES COVES DEL SALNITRE (MONTSERRAT)

Segons narració d'en Víctor Balaguer

Montserrat Ubach i Tarrés

És l'etern encant de les Coves de Salnitre. Sempre fascinants, des d'aquella primera vegada, el 1961, amb la llum dels carburers, a l'última visita de fa pocs dies, gaudint d'un nou acondicionament amb il·luminació elèctrica que, lluny de malmetre-la, accentua l'atractiu de cada un dels seus racons.

No pot ser que cap amant de la natura ni de la nostra terra no conegui una de les seves més grans meravelles. No hi ha excusa: no cal ser espeleòleg per endinsar-se aquestes profunditats.

De Barcelona a Collbató; des d'allí, una bona carretera ens deixa al peu de les escales que ens menen a la cavitat. La seva boca, penjada al mig dels espadats, ens permet d'accedir al món subterrani montserratí, ple de misteri i bellesa.

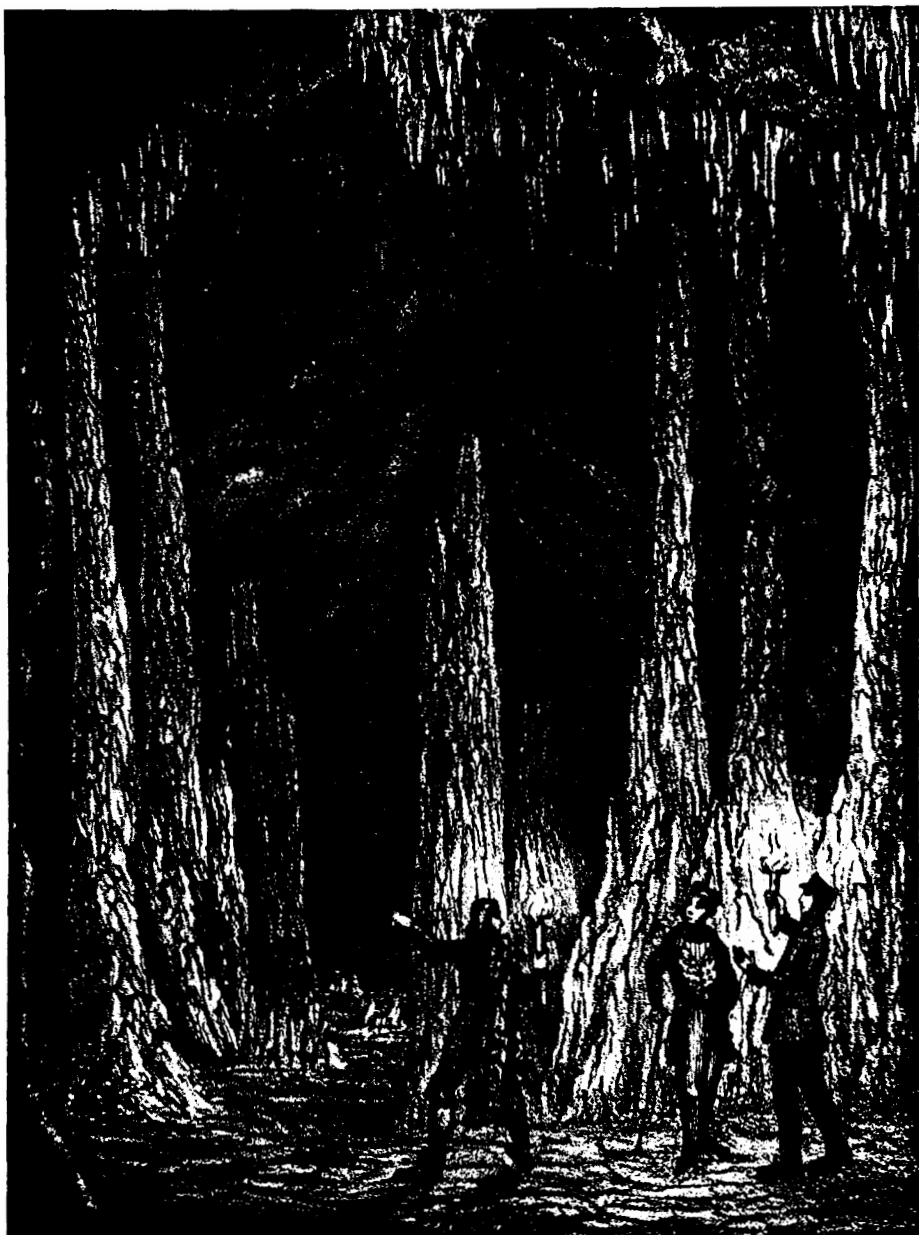
Els guies de Collbató ens acompanyen en el nostre passeig, i ens donen tot d'explicacions. Anecdotes i curiositats omplen unes tenebres que ja no són tenebres.

La Sala de la Catedral, l'Amfiteatre, la Cova del Mansuet, el Pou del Diable –pel qual baixem uns 30 metres de fondària per unes comodíssimes escales– la Cova de l'Elefant, l'Orgue, les Ales del Diable, el pas de Les Barricades... 530 metres de recorregut, fins al Pavelló de la Verge, punt final de la cavitat.

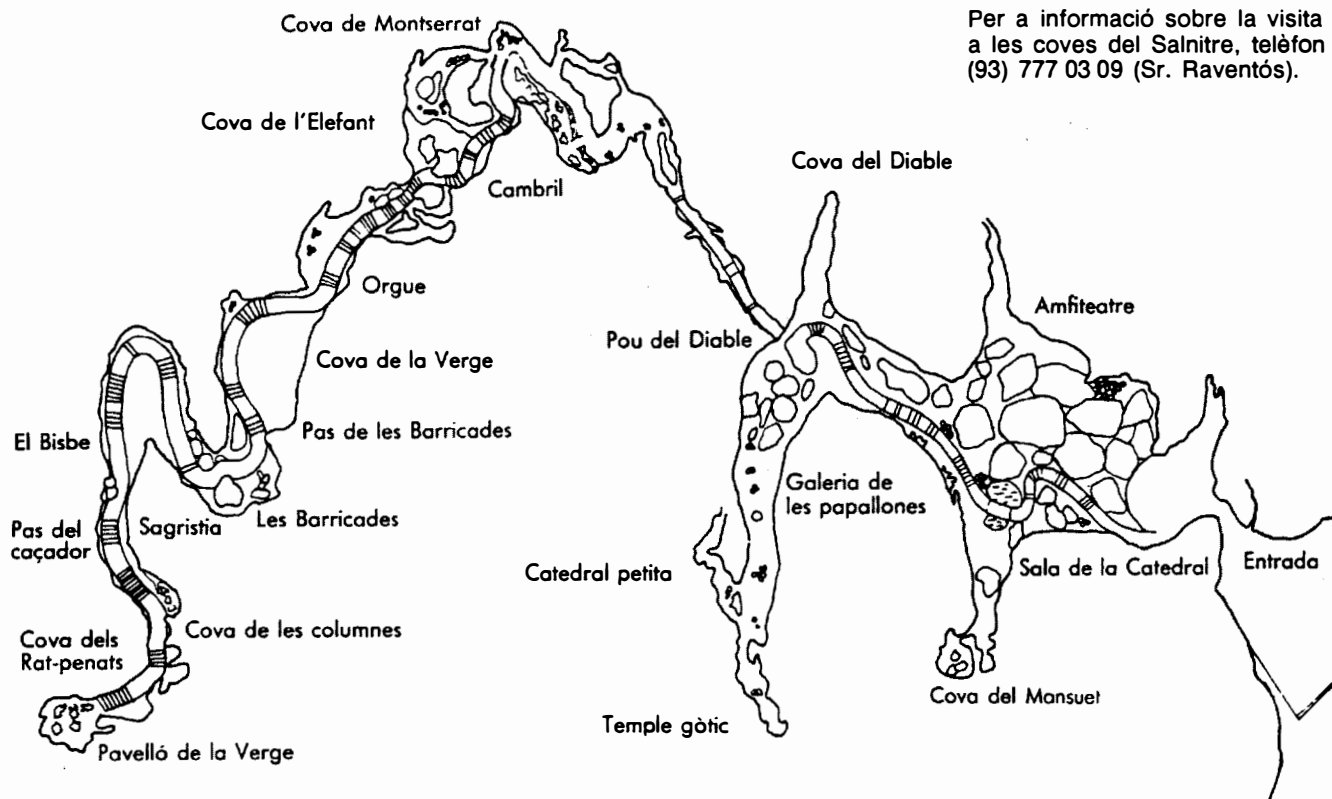
Sols un petit desengany; el de sempre: ni rastre d'aquell riu subterrani insinuat pel pare Joana (1769-1841), que ja ha passat al regne de la llegenda.

Les Coves del Salnitre, nom que –segons aquell monjo montserratí, prové del fet que «en la centúria del mil cinc-cents es treia d'allí gran abundància del salnitre, i del qual el monestir percebia dotze lliures anuals pel seu arrendament», són conegudes

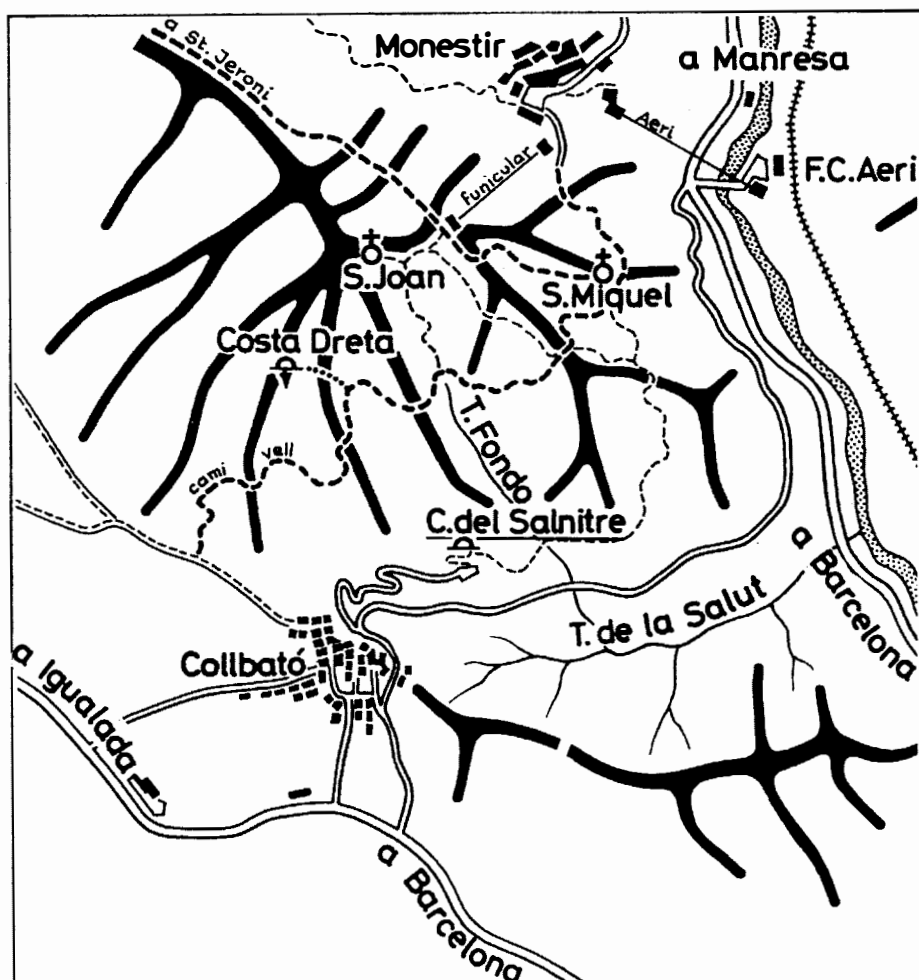
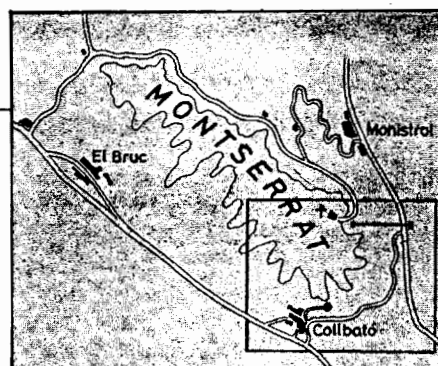
Cova del Salnitre. Gravats del segle passat.

Per a informació sobre la visita a les coves del Salnitre, telèfon (93) 777 03 09 (Sr. Raventós).

COVA DEL SALNITRE

des de temps molt antic.

Els escrits publicats sobre aquest fenomen subterrani són nombrosos, però n'hi ha un d'especialment entranyable per a mi: «*Montserrat. Recuerdos tradicionales e históricos*» d'en Víctor Balaguer, publicat a Barcelona, el 1852.

La narració d'una de les més importants expedicions del segle passat a la cavitat és portada al paper com només aquest il·lustre escriptor català sap fer-ho: l'aventura, la descripció, l'interès, l'humor i les emocions es troben embolcallats per una delicada cel·lofana de poesia; és l'obra d'un dels més grans autors de la nostra Renaixença.

Hem escollit, entre els seus capítols, el VI. L'únic en què Balaguer es limita a relatar un episodi, el el qual no va participar, però que forma part inseparable de la història les Coves del Salnitre: el bandoler Mansuet i les seves activitats durant la Guerra de la Independència.

Però, abans, un petit fragment del capítol I: «El por qué de nuestro viaje». Les patriòtiques paraules de l'autor i del seu amic Arnús (just després del seu viatge a Londres, i davant d'un dibuix de la cova «descoberta» per un anglès) són més que representatives:

El grabado, que llevaba la fecha del siglo pasado, tenía al pie este letrero escrito en inglés: Cueva de estalactitas en Monserrate (Cataluña).

Tal fue lo que nuestro amigo contó a Arnús; tal lo que a instancia de éste me contó también a mí, poniendo en mis manos la lámina misma con que el inglés le había echado en cara su ignorancia.

Esta relación me admiró. A Arnús había hecho más que admirarle, le había dado cólera, le había dado rabia. Es que Arnús es muy español y muy catalán sobre todo.

— *Qué piensa V. de esto? le dije en cuanto el amigo hubo concluido.*

— *Pienso, me contestó, que es una vergüenza para nosotros los catalanes que vivimos al pie de Monserrate, que unos extranjeros sepan lo que nosotros no sabemos, y vean cada día reproducido en láminas lo que nosotros no hemos visto jamás teniendo en realidad.*

— *Lo mismo pienso, dije yo entonces, pero también digo que a toda costa hemos de emprender ahora la proyectada expedición, y le juro a V. que como haya en las cuevas un solo peligro ante el cual se hayan detenido los ingleses, nosotros los catalanes hemos de ir más allá de*

este peligro, volviendo por nuestra honra.

Avui ja no cal fer front a cap perill: les Coves del Salnitre son turístiques. Però, com ahir, cal que ningú no ens hagi d'explicar això que tenim a casa.

VI. EL MANSUETO

He aquí pues, como dije al fin de mi anterior capítulo, lo que me contó el guía.

Muchos son los que recordarán la guerra de la independencia, aquella famosa guerra en que a la voz de religión y patria todos los españoles se convertían en soldados y todos los soldados en héroes.

Entonces el nombre solo de Francia causaba horror. Cada francés era mirado con execración, y se huía de un afrancesado como de un leproso.

Por lo demás, ya se sabía. El pueblo en que penetraban los franceses, a la menor resistencia que hiciera, era devastado, pasado a sangre y a fuego. Las villas inmediatas clamaban anatema, montones de víctimas inmoladas demandaban venganza.

El pueblo de Collbató se veía próximo a ser invadido por los franceses. Al circular un día la noticia de que estos se acercaban, la población entera tembló, y tembló porque allí solo había un puñado de hombres, y este puñado de hombres era impotente para resistir a centenares de franceses.

Sin embargo, en medio de la desolación

general había el patriotismo. Eran débiles pero quisieron hacerse fuertes.

Diecidióse que las mujeres y los niños se recogieran en una casa junto con las alhajas y tesoros de todos los particulares. Los hombres se encargaban de defender esta casa, donde estarían reunidas todas las riquezas, hasta que les quedase una gota de sangre en el cuerpo.

Acababan de tomar los principales del pueblo esta resolución, cuando se les presentó un hombre, un vecino mismo de Collbató. Era un hombre ya entrado en años, de miembros recios y fornidos, de rostro en el que se leían la firmeza, la decisión y sobre todo el valor.

— *Lo que habéis resuelto, dijo, es un disparate. Las mujeres y los niños estorban con sus clamores, y en cuanto a las alhajas por más que hagáis irán a caer en manos de los franceses. Sois pocos y ellos muchos. Os defenderéis como leones; muy santo y muy bueno, pero os matarán, pasarán por encima de vuestros cuerpos, y aquí paz y después gloria.*

— *Pues entonces, qué remedio?*

— *Dadme a mí el encargo.*

— *Qué encargo?*

— *El de cuidar de vuestras mujeres, de vuestros hijos y de vuestras alhajas. Yo os respondo de todo.*

— *Tú!*

— *Sí, yo. Quedaos aquí vosotros para lidiar, para combatir. Yo me encargo de todo lo demás y también de fabricaros armas.*

En efecto, el que así hablaba era armero o lo había sido al menos. Era hijo de Collbató y conocido con el apodo de el Mansueto. Nadie ignoraba su valor, su honradez, su decisión a toda prueba. Se determinó acceder a lo que proponía.

— Pero, ¿qué harás? se le preguntó solo.

— Ya lo veréis, contestó lacónicamente.

Inmediatamente se pusieron en sus manos todas las alhajas y se dio orden a las mujeres y niños que le siguieran.

El Mansueto se fue en compañía de todos a la cueva, atravesando como mejor pudieron los peligros de la ascensión, y entrando en ella, señaló su vestíbulo para habitación a todas aquellas familias que abandonaban sus hogares a la ferocidad del enemigo.

Inmediatamente él se subió por una escalera de cuerda al boquerón de que hemos hablado en el anterior capítulo y entró en su taller.

En su taller he dicho porque allí tenía en efecto un taller. El Mansueto había calculado que un día llegaría en que los vecinos de Collbató tendrían necesidad de ser sodados y que estos soldados habrían entonces de menester armas. El buen patriota se había pues recogido allí para forjarlas con toda seguridad y sin temor alguno.

Quién en efecto había de ir a sorprenderle allí? Y luego, todo lo tenía premeditado.

Si los franceses llegaban hasta la cueva

y osaban penetrar en ella, las familias subirían a su taller, recogería la escalera de cuerdas, y un hombre solo bastaba entonces para no permitir que se acercara ningún enemigo.

Así vivió el Mansueto mucho tiempo, guardando los tesoros, velando sobre las familias y forjando armas en aquel antro desconocido por los valientes hijos de la patria.

Sólo un día los franceses se acercaron a la cueva. Subieron las familias al boquerón, y el Mansueto después de haber recogido la escala de cuerdas se colocó de rodillas al borde de la gruta, un fusil en la mano.

Los enemigos encendieron antorchas y como encontraron indicios recientes de que allí habitaba gente, empezaron a registrar toda la superficie de la cueva.

Acaso se hubieran retirado sin hallar nada, si el imprudente chillido de una mujer o de un niño no hubiese llamado su atención hacia aquel sitio.

Dirigiéndose allí, y a la luz de las antorchas vieron a cuarenta palmos del suelo aquel boquete y en aquel boquete un hombre que con la mayor serenidad y calma tenía inclinada hacia ellos la boca de un fusil.

Por un movimiento espontáneo prepararon las armas.

— Os aconsejo que os retiréis, señores gabachos, les gritó entonces el Mansueto. A la menor detonación estas bóvedas se vendrán abajo. Nosotros nos salvaremos y vosotros pereceréis todos.

Los franceses debieron de entenderle porque empezaron a consultarse entre sí.

En aquel momento, el Mansueto se levantó y empujó con el pie un caldero grande que estaba colocado a la orilla del boquerón. El caldero cayó con un estruendo espantoso.

Los franceses creyeron que los peñascos de las bóvedas se desplomaban sobre ellos, arrojaron las antorchas y empezaron a huir despavoridos hacia la boca de la cueva, lanzándose o despeñándose por los precipicios. No todos llegaron a Collbató; los abismos recogieron aquel día en su fondo los cuerpos de algunos franceses.

Ya jamás volvieron a subir a la cueva.

Tal fue la relación del guía.

Decidimos ver el agujero que había servido de vivienda al honrado Mansueto. Arrimamos una escala y varios fuimos los que trepamos allí. El boquerón da paso a dos cuevas reducidas en las cuáles encontramos una escala de cuerda rota y destrozada, un cajón vacío, un cántaro, algunos útiles y dos gruesos clavos fijados en la orilla misma de la boca que eran sin duda los que servían al Mansueto para colgar la escala.

Hecha esta inspección, nos volvimos a reunir con los demás y juntos nos encaminamos hacia el fondo de la gruta de la esperanza.

No tardamos en detenernos.

Una grieta profundísima se abría a nuestros pies.

DESCRIPCIÓ DEL RECORREGUT

Horari		Quilòmetres
Parcial	Total	

0.00	0.00	0.000
------	------	-------

Comencem l'etapa d'avui al capdamunt de les escales que baixen cap a l'estació superior de l'Aeri (706 m). Hem de baixar-les, pel costat de l'enorme estructura metàl·lica que sosté la pista d'accés al monestir.

A l'esquerra, en el basament d'una de les columnes de l'estructura, hi ha els rètols dels GR-7-2 (Bellprat - La Mussara), del GR-5 (Sitges - Canet) i del GR-6 (Barcelona).

Passem per davant de l'estació superior de l'Aeri; a l'esquerra hi ha un pal indicador dels GRs abans esmentats. Pocs metres més endavant trobem una bifurcació; el camí de l'esquerra segueix l'antic traçat del cremallera dirigint-se vers el túnel que veiem més enllà. Nosaltres hem de continuar per la branca de la dreta, graonada i recentment encimentada.

Al costat del camí trobem una estàtua de Sant Domènec, obra de l'escultor Subirachs. Segueix la forta baixada.

0.06	0.06	0.450
------	------	-------

Just després de passar per sota del Dosser i la Quilla, deixem el camí de l'Aigua a l'esquerra (625 m). Aquest camí, per on segueix la branca del GR-5 que va a Canet, va a passar pel coll de les Baranes, visible entre la muntanya i la Roca dels Corbs o Pla de les Bruixes, i a continuació baixa cap a la Colònia Gomis, situada al peu de Montserrat, prop de l'estació inferior de l'Aeri.

Continuem baixant; el sòl, que a partir d'ací no s'ha restaurat, està una mica esmicolat.

Passem per sota dels cables del telefèric. A l'esquerra hi ha el primer monument del Camí dels Misteris del Rosari que ens portarà vers la Santa Cova. Aquest camí fou obert a expenses de la Sra Marquesa de Tamarit a finals del segle XVIII i s'eixamplà a principis d'aquest. La importància de l'obra queda blasmada per la quantitat de senyals de barrinades i pels petits arcs, que a manera de pont, sostenen el camí. El cost de l'empresa féu que l'obra s'anomenés el Camí de la Plata.

Tot el seu recorregut està jalonat per unes monumentals representacions dels Misteris del Rosari, algunes de les quals tenen un indubtable valor artístic. Les obres daten de finals del segle passat i el començament d'aquest.

0.02	0.08	0.600
------	------	-------

Travessem el torrent de Santa Maria o de Vall Mala (580 m); així passem del terme municipal de Monistrol al de Collbató i també, de la comarca del Bagès a la del Baix Llobregat. En aquest punt hi ha, a la dreta, l'estació inferior del funicular de la Santa Cova. Continuem bai-

xant.

0.07 0.15 1.070

Després d'una breu pujada arribem a la monumental Creu, corresponent al cinquè misteri de Dolor (575 m). Des d'aquest punt podem gaudir d'una magnífica panoràmica del Santuari.

Continuem la pujada; a la dreta deixem el grup escultòric del Sepulcre, situat dins d'una bauma.

0.04 0.19 1.300

En arribar davant del quart misteri de Glòria, l'Assumpció de la Verge, en una petita plaça situada sota l'agulla del Paulí (605 m), hem d'abandonar el camí de la Santa Cova i continuar per un corriol que surt per l'esquerra. Hi ha un rètol de fusta que ens indica que Sant Miquel està a 50 min i les Coves del Salnitre a 80 min.

Si es volgués visitar la Santa Cova s'hauria de seguir pel camí uns 150 metres. La capella, que data del segle XVIII, fou construïda en el lloc on, segons la llegenda, fou trobada la Mare de Déu de Montserrat.

El corriol planeja per entremig d'una espessa vegetació.

0.02 0.21 1.440

Passem a frec dels fonaments de l'edifici de la Santa Cova. Pugem lleugerament.

0.06 0.27 1.800

El corriol va pel costat de les llises parets anomenades dels Ecos de la Cova; hi ha una bauma.

0.08 0.35 2.300

A la dreta deixem el camí que puja cap al pla de Sant Miquel; a la paret hi ha la indicació.

0.01 0.36 2.370

Arribem al coll de la Fita (690 m). A l'esquerra tenim la serra del Cap de les Canals, amb l'Orella de Llebre en primer terme. La punta inferior d'aquesta carena és el lloc on s'aixecava, segons la tradició, el castell d'Otger, en un emplaçament estratègic de primer ordre. Actualment no queda cap rastre visible d'aquesta suposada edificació.

A l'esquerra deixem un senderol i comencem a baixar, tot fent ziga-zagues, pel vessant d'una branca secundària del torrent de Bellasona o del Forat. Aquest tram del camí rep el nom

de les Giragonses. El sòl està format per pedres soltes; cal vigilar les relliscades.

0.08 0.44 2.820

En un dels giravolts, quan el camí s'aboca al torrent, se'ns ofereix una àmplia panoràmica sobre la vall del Llobregat; al fons es veu la serra de Collserola.

0.10 0.54 3.400

Arribem a la branca principal del torrent. El camí se situa en el vessant dret del torrent i planeja, enganxat al cingle, a considerable altura per damunt del seu llit.

Baixem; en algun dels retombs encara es conserva el marge de contenció del camí. Al vessant oposat del torrent hi ha la cova de Bellasona i al seu costat, en el llit mateix de la canal (abans sota d'un gran pi) es pot intuir la font de la Guineu, normalment inaprofitable. Per arribar-hi, cal baixar pel camí del Forat fins al Clot de Casanelles i a partir d'allí, remuntar la canal.

0.08 1.02 3.870

Arribem al capdavall de la llarga baixada (430 m). A l'esquerra deixem el camí del Forat que baixa cap a la carretera per unes escales estretes que salven el cingle; és el GR-6 que ve de Barcelona. Continuem tot planejant en direcció sud-oest fins a situar-nos al peu del gran cingle vermellós; avancem paral·lels al torrent i a la carretera que sovint veurem als nostres peus, amb un desnivell de més de 130 metres.

0.03 1.05 4.080

En un revolt, albirem Collbató al coll de la serra de les Obagues.

0.02 1.07 4.220

Passem per sota d'un sostre format per la caiguda del gran bloc de roca que hi ha a l'esquerra del corriol.

0.03 1.10 4.430

Travessem el torrent Fondo (430 m) pel qual baixa el camí del Pas de la Barra que ve de les Bateriaes. El senderol ressegueix la paret en franca pujada.

0.02 1.12 4.830

Passem per un tram recentment esllavissat. El corriol planeja en direcció a ponent.

0.04 1.16 5.110

A la dreta, deixem l'accés als dos avencs de la Cabrafiguera.

0.06 1.22 5.530

Després d'una llaçada en pujada, deixem, a la dreta, el començament del corriol del Pas de la Panxa, que surt paral·lel al nostre. Immediatament, arribem a la placeta situada al peu de l'entrada a les Coves del Salnitre (500 m). Per anar a les coves cal pujar per les escales de la dreta.

Continuem endavant pel camí d'accés a les coves, urbanitzat i que baixa per unes escales fent ziga-zagues.

0.04 1.26 5.810

A la dreta hi ha el camí que va a la Cova Freda, interessant jaciment arqueològic excavat el 1922.

Immediatament arribem a l'esplanada on aparquen els cotxes els visitants de les Coves (450 m). Seguim la carretera de baixada.

0.02 1.28 5.950

A l'extrem del primer revolt, cap a l'esquerra, deixem la carretera bo i baixant per un dret i relliscós talús. La tendència ha de ser de no baixar de nou a la carretera, sinó de tirar cap a la dreta vers una bonica pineda i unes torres elèctriques, en direcció a l'ermita de la Salut.

0.06 1.34 6.350

En arribar al pla de la pineda anem a trobar la carretera i la seguim cap a la dreta. Passem per una zona reservada a l'aparcament dels autocars que visiten les Coves (395 m).

Una mica més endavant, a la dreta, hi ha una esplanada condicionada per a fer-hi pic-nic; hi ha un bar. El GR va a passar pel costat del bar, però nosaltres pujarem cap al turó on hi ha l'ermita de la Salut, per un camí que surt de la carretera pel costat d'un pal indicador de les Coves.

0.02 1.36 6.490

Arribem a la placeta que hi ha davant de l'ermita de la Salut (404 m). Per anar a retrobar el GR baixarem del turó per un corriol que surt per la dreta i que va a trobar un caminet que baixa amb restes d'empedrat al sòl. Aquest caminet desemboca en el camí que ve de l'esplanada del bar; l'hem de seguir cap a l'esquerra. El camí, graonat, està en procés d'arranjament.

0.02 1.38 6.630

Arribem novament a la carretera; l'hem de seguir uns metres, just per travessar el torrent de Santa Caterina (380 m) i l'abandonem per tal de continuar per un camí, molt ben posat, amb fanals, que puja vers el poble de Collbató.

0.04 1.42 6.910

Després d'un tram d'escalas entrem en el poble de Collbató pel carreró de la Salut; en arribar al primer cantó, hem d'anar cap a la dreta pel passatge de la Salut que seguirem tot fent un parell de revolts.

0.02 1.44 7.050

Sortim al carrer de Pau Bertran; a l'esquerra hi ha la plaça on s'aixeca l'església parroquial dedicada a Sant Corneli (390 m). Nosaltres hem d'anar cap a la dreta.

Deixem el carrer de la Muntanya a l'esquerra; seguim endavant en direcció nord-oest.

0.03 1.47 7.300

En eixamplar-se el carrer de Pau Bertran, l'hem d'abandonar per tal de seguir el carreró del Cementiri, que surt per l'esquerra. Immediatament, el carreró es transforma en camí i ens porta als afores del poble.

0.02 1.49 7.470

Passem pel costat d'una magnífica alzina que queda a l'esquerra del camí.

0.02 1.51 7.630

Deixem un trencall a la dreta; és el camí del cementiri (380 m). Nosaltres continuem endavant.

0.03 1.54 7.880

El camí desemboca en una zona de terreny recentment esplanada (una nova carretera?); l'hem de travessar per tal d'arribar al carrer que circumvalua la urbanització de Ca N'Oller, que veiem davant. Seguim l'esmentat carrer cap a la dreta.

A la dreta, tenim una magnífica panoràmica del vessant occidental del massís de Montserrat. En primer terme, podem veure-hi el petit cementiri de Collbató.

0.04 1.58 8.200

Arribem en una bifurcació; hem de deixar el carrer de circumvalació que se'n va cap a la dreta i continuar pel carrer de Tarragona que creua la urbanització en direcció sud-oest. A la dreta trobem els primers xalets.

Deixem un carrer a la dreta i més enllà travessem el carrer "Lérida". Ara ja tenim xalets a banda i banda; travessem un altre carrer.

0.05 2.03 8.630

El carrer que seguim s'acaba en un carrer transversal; l'hem de seguir cap a la dreta. En arribar al xamfrà amb el carrer de Balaguer, s'ha d'anar vers l'esquerra, seguint la indicació del centre EADA. **Compte:** De seguir pel carrer de Balaguer aniríem a parar al costat de la tanca de la nova autovia Martorell-Igualada i no podríem travessar-la. Hem de baixar cap al llit del torrent de Can Migrat que ens queda a la dreta i que ha estat canalitzat per a passar per sota de l'autovia per un túnel. Passem el túnel.

0.03 2.06 8.830

En sortir del túnel (370 m), hem de deixar una branca a l'esquerra i una a la dreta, que correspon a un carrer tallat, i seguir endavant (seguim les indicacions de l'EADA).

Uns metres més endavant trobem una trifurcació; hem d'anar per la branca de l'esquerra. Entrem a la urbanització de Can Dalmases.

Deixem un camí a l'esquerra i desemboquem en un carrer transversal; el seguim cap a l'esquerra. Pocs metres més enllà arribem a l'avinguda de Pierola; l'hem de seguir cap a la dreta per entremig de xalets. Deixem carrers laterals: el de Cardona, el de Dosrius, ..

0.07 2.13 9.380

Travessem el torrent de les Comes per un pont (360 m). Comencem a enfilar-nos pels vessants de la serra de Can Fosalba.

0.01 2.14 9.440

A l'esquerra deixem el carrer que mena a la casa de colònies " Les Oliveres". Poc després sortim de l'àmbit de la urbanització; deixem trencalls sense asfaltar a la dreta. Continuem pujant.

0.03 2.17 9.620

Passem per sota d'una línia de conducció elèctrica.

0.01 2.18 9.680

Deixem l'accés al centre EADA a l'esquerra; s'acaba el sòl asfaltat. Continuem pujant.

0.03 2.21 9.860

Compte: En veure una marca del GR de canvi de direcció en una petita paret situada a la dreta de la pista, hem d'abandonar la pista per tal d'agafar el primer trencall a la dreta que surt planejant (410 m).

0.02 2.23 10.000

Compte: S'ha d'abandonar el camí que planeja i continuar per un corriol recentment desbrossat que s'enfila cap a l'esquerra. Seguim el curs d'un reguerot.

0.03 2.26 10.160

Travessem un camí transversal; seguim pujant pel corriol.

0.01 2.27 10.220

Desemboquem en un altre camí transversal; també l'hem de travessar i continuar per un camí que puja en la direcció que portàvem.

Al cap de pocs metres arribem al coll de Sant Cristòfol (450 m) on trobem l'antic camí carener que segueix la serra de Can Fosalba. Nosaltres hem de travessar el coll i seguir pel camí que baixa per l'altre vessant. Per aquesta zona sortim del terme municipal de Collbató i entren en el de Pierola i així deixem la comarca del Baix Llobregat per retornar a l'Anoia.

0.04 2.31 10.470

Després de passar pel costat d'un canyissar on hi ha una font mig amagada, arribem a les ruïnes de l'ermita de Sant Cristòfol. El camí, transformat en senderol, comença a baixar.

0.04 2.35 10.750

El corriol passa pel costat d'un enorme esvoranc; compte de no caure-hi! (390 m). A partir d'ací planegem una estona per una típica formació d'esquena d'ase.

0.06 2.41 11.170

Comencem a baixar per entremig de pins. El sòl està ple de marranes; compte amb les relliscades. En algun tram, el corriol passa pels reguerots fets per l'aigua.

0.05 2.46 11.540

Desemboquem en un camí a les envistes d'uns edificis mig enrunats; l'hem de seguir cap a l'esquerra baixant (315 m).

Passem a frec dels edificis; a l'esquerra, a un nivell inferior hi ha unes cases habitades. Aquest conjunt d'edificacions rep el nom de la Torre de Pierola i és el caseriu central del municipi de Pierola.

El camí retomba cap a la dreta passant per entremig de les edificacions; més enllà, abans d'arribar al costat d'un grup d'alzines, podem fer dreuera baixant cap a l'esquerra per un corriol. D'aquesta manera ens estalviarem el retomb que fa el camí. Uns metres després de retrobar-lo desemboquem en un que circula pel llit de la riera de Pierola (290 m); l'hem de seguir aigües avall.

A l'esquerra, enlairat, queda un dels edificis mig enrunats del caseriu i al costat del camí, un PT.

0.03 2.49 11.740

A la dreta hi ha una palanca que permet creuar la riera en cas d'aiguats i a l'esquerra deixem el camí d'accés a les edificacions habitades que havíem vist. Seguim aigües avall, ara ja pel bell mig del llit de la riera.

0.02 2.51 11.910

Troblem un parell de trencalls que surten junts cap a la dreta; hem de seguir el segon, més marcat, que voreja una petita esplanada envoltada de bonics pins. Més enllà hi ha la gran masia de Can Ponç (285 m).

Pocs metres més endavant, quant el camí fa un revolt cap a l'esquerra, l'hem d'abandonar per tal de seguir per un corriol que s'enfila amb fort pendent seguint la direcció que portàvem.

0.05 2.56 12.160

Retrobem el camí; l'hem de seguir cap a la dreta pujant i, al cap d'uns cinquanta metres, l'abandonem novament per agafar un corriol que s'enfila per l'esquerra.

0.02 2.58 12.260

Tornem al camí; ara el seguirem per l'esquerra. Una mica més enllà se'ns uneix un trencall que baixa per la dreta; hem arribat al capdamunt de la feixuga pujada. Planegem (355 m).

0.03 3.01 12.460

Arribem a la carretera B-231, que puja d'Esparreguera i va fins a Piera passant pels Hosta-

lets de Pierola; en el camps de la dreta hi veiem un pou amb volta. Travessem la carretera; a l'altra banda hi ha un pal indicador del GR (355 m).

Més enllà, hem de deixar dos camins de vinya, un a la dreta i l'altre a l'esquerra, i baixar per un senderol poc fressat i molt erosionat.

Arribem al llit d'un torrent secundari; el seguim aigües avall fins arribar a l'ample llit del torrent de l'Home Mort, plantat de vinya. El corriol segueix en la direcció que portàvem baixant per anar a creuar el tàlveg del torrent.

0.03	3.04	12.660
------	------	--------

Creuem el tàlveg del torrent de l'Home Mort (325 m) i pugem per l'altre vessant per un terreny erosionat. Després de la forta però curta pujada voregem una vinya emparrada.

0.04	3.08	12.840
------	------	--------

Travessem un camí transversal que segueix el llom de la serra (355 m). Enfront, a l'altra banda del torrent, hi veiem la masia de Can Peret de la Serra. El corriol segueix en la direcció que portàvem baixant per un tram força erosionat.

0.04	3.12	13.010
------	------	--------

Creuem el llit d'aquest nou torrent (330 m), i ens enfilem per l'altre banda per entremig d'alzines.

0.06	3.18	13.310
------	------	--------

Passem pel costat d'un PT i desemboquem en un camí; el seguim cap a la dreta vorejant la paret de tanca de Can Peret de la Serra (365 m).

Una mica més enllà passem per davant de l'entrada a la masia i immediatament el camí bifurca. Nosaltres hem de continuar pel corriol que baixa just per l'enforcall. Baixem per un terreny molt erosionat; compte amb les relliscades. Si tenim temps de mirar endavant veurem com treu el nas el campanar dels Hostalets de Pierola.

0.03	3.21	13.460
------	------	--------

Arribem al llit del torrent (335 m) i com sempre ens enfilem per l'altra banda.

0.04	3.25	13.660
------	------	--------

El sender passa per entremig de pins i va a sortir en un camí transversal (365 m); hem d'anar cap a la dreta vorejant un camp d'avellaners. Immediatament, el camí bifurca; s'ha de seguir la branca de l'esquerra que baixa amb fort pendent i amb el sòl fortament erosionat.

0.03 3.28 13.830

Arribem al llit de la riera de Claret (330 m) que porta un filet d'aigua; el travessem i pocs metres més endavant creuem el llit del torrent del Mas Font, també amb una mica d'aigua. Pugem en direcció al poble dels Hostalets de Pierola que ja veiem a tocar.

0.02 3.30 13.930

Arribem al capdamunt de la forta pujada (350 m); creuem un camí transversal i continuem endavant planejant. Entrem en el poble.

A la dreta queda una creu i un carrer lateral. Seguim pel carrer Major pujant lleugerament. Passem per davant l'entrada del restaurant *L'Entrada*.

0.05 3.35 14.230

En arribar al capdamunt de la pujada, deixem el carrer de l'Església a la dreta i una mica més enllà, el carrer Que no passa. Travessem el carrer Isidre Valles/Sant Antoni i comencem a davallar lleugerament. A l'esquerra queda el carreró Baix de Sant Antoni; sortim del nucli urbà antic dels Hostalets de Pierola i entrem en la suau fondalada del torrent del Salt de la Serra, recentment urbanitzada (350 m).

0.04 3.39 14.480

Una vegada hem travessat la fondalada ens trobem en una mena de placeta amb un pal de formigó al seu bell mig. Hem de rebutjar els carrers laterals i anar pel central, amb el sòl de terra, que decanta lleugerament cap a l'esquerra planejant: és el carrer d'Antoni Gaudi.

0.01 3.40 14.580

Arribem en una cruïlla múltiple; la branca de l'esquerra es dirigeix cap al poble. Nosaltres hem de continuar per la segona de la dreta. Per ací sortim del terme municipal de Pierola i entrem en el de Piera.

0.01 3.41 14.660

Troblem una bifurcació; hem d'anar per la branca de la dreta, menys fressada. Voregem una vinya emparada. A la dreta, al fons, hi veiem la gran masia de Can Soteres, amb pineda i palmera.

0.03 3.44 14.890

Passem per sota d'una línia d'alta tensió; a la dreta hi ha un camp d'oliveres.

0.03 3.47 15.120

Se'ns uneix un camí per l'esquerra.

0.02 3.49 15.270

Després de passar pel costat d'un petit dipòsit elevat, arribem al Mas Marquet (360 m). **Compte** amb els gossos. El camí voreja la casa passant per la dreta, a tocar de les parets.

Just després de passar la casa desemboquem en un camí transversal; l'hem de seguir uns metres cap a l'esquerra fins arribar en una cruïlla i aleshores anar cap a la dreta.

Uns cinquanta metres més endavant, el camí decanta cap a la dreta deixant el camí d'accés d'una masia a l'esquerra. Baixem; als nostres peus ja veiem les cases de Piera.

0.05 3.54 15.670

Arribem a la carretera que va de Piera cap als Hostalets de Pierola i Esparreguera (345 m). A l'esquerra hi ha un rètol, de ferro, que senyalitza el Mas Marquet. Seguim la carretera en direcció al poble, en sentit descendent.

A la dreta, a un nivell superior, podem veure-hi un xalet *hortera-colorista*.

0.05 3.59 16.070

Passem per sota del pont del ferrocarril de Barcelona a Igualada (320 m). Més enllà, deixem l'accés a l'estació a la dreta; a l'esquerra hi ha una bòbila.

Seguim endavant; passem per una zona de noves edificacions.

0.05 4.04 16.470

Arribem a la cruïlla amb la carretera de Martorell a Capellades (320 m). En aquest punt finalitzem l'etapa d'avui.

Agustí Poch

Gener 1994

